

บทที่ 5

สรุปผลการทดลอง

จากผลการศึกษาปัจจัยด้านการรีดนมเพื่อควบคุมโรคเต้านมอักเสบของเกษตรกรสมาชิกสหกรณ์โคนมแม่โจ้ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ในประเภทข้อมูลเชิงสัดส่วน พบว่า จำนวนโคในระยะของการเจริญเติบโตกับพื้นที่คอกมีความสัมพันธ์กันทางสถิติ ($P < 0.01$) ซึ่งถ้ามีจำนวนโคเพิ่มขึ้นเกษตรกรจะขยายพื้นที่คอกหรือฟาร์ม และพื้นที่เลี้ยงกับจำนวนโคในฟาร์มก็สูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานด้วย มีพื้นที่คอกเฉลี่ยต่อลูกโค โครุ่นและโคสาว โครีดนมและโคระยะพักนม เท่ากับ 5.83 ตารางเมตร/ตัว 13.24 ตารางเมตร/ตัว 10.09 ตารางเมตร/ตัว และ 16.81 ตารางเมตร/ตัว ตามลำดับ ในขณะที่จำนวนโครีดนมรวมโคระยะพักนม กับจำนวนโคที่เป็นเต้านมอักเสบ และจำนวนโคที่เป็นเต้านมอักเสบแบบแสดงอาการกับค่าเฉลี่ยโซมาติกเซลล์ 9 เดือนไม่มีความสัมพันธ์กัน ($P > 0.05$) นั่นคือ ถึงแม้ในฟาร์มมีจำนวนโครีดนมและโคระยะพักนมเพิ่มขึ้นก็ไม่จำเป็นว่าต้องมีโคเป็นเต้านมอักเสบเพิ่มขึ้น และแม้มีโคเป็นเต้านมอักเสบแบบแสดงอาการในฟาร์มก็ไม่ทำให้ปริมาณโซมาติกเซลล์จากถังรวมเพิ่มขึ้น

2. ผลการศึกษาในประเภทข้อมูลเชิงนามบัญญัติ กับข้อมูลเชิงสัดส่วน พบว่า ปัจจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการจัดการรีดนมเพียงปัจจัยเดียวที่มีผลต่อค่าเฉลี่ยโซมาติกเซลล์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < 0.05$) คือ ความสัมพันธ์ระหว่างการทำความสะอาดตัวโค ทั้งนี้การทำความสะอาดตัวโคและปล่อยให้โคแห้งก่อนรีดนมจะลดการติดเชื้อเต้านมอักเสบได้ เพราะถ้าตัวโคไม่สะอาดและไม่ปล่อยให้แห้งก่อนทำให้มูลโคตามลำตัวและสิ่งสกปรกอื่นๆ ไหลเข้าหัวรีดนมได้ จากการศึกษาจะเห็นได้ชัดเจนระหว่างฟาร์มที่มีการทำความสะอาดตัวโคที่ดีกับฟาร์มที่ล้างแค่บริเวณเต้านมหรือไม่ทำความสะอาดเลย ทำให้มีปริมาณโซมาติกเซลล์เท่ากับ 392.08×10^3 เซลล์/มล. และ 539.04×10^3 เซลล์/มล. ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาในประเภทข้อมูลเชิงนามบัญญัติ พบว่ามีเพียง 3 ลักษณะที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ลักษณะพื้นคอกโครีดนมต่อการกำจัดของเสีย พบว่าพื้นซีเมนต์ (86.0%) จะทำความสะอาดได้ง่ายโดยการฉีกมูลไปทิ้งบริเวณตากมูลมากที่สุด (69.6%) วิธีการรักษาโคเป็นเต้านมอักเสบต่อการใช้ยาปฏิชีวนะฉีดเข้าเต้านม (58.9%) เกษตรกรเช็ดหัวนมด้วยคลอรีนก่อนสอดขาเข้าเต้านมมากที่สุด (60.7%) และการตรวจน้ามนด้วยน้ำยาซีเอ็มทีสัปดาห์ละ 1 ครั้ง ต่อความชำนาญในการดูผลซีเอ็มที พบว่า ถึงมีการตรวจน้ามนด้วยซีเอ็มทีเป็นประจำทุกสัปดาห์แต่ความ

ชำนาญในการดูแลการตรวจซีเอ็มทียังอยู่ในระดับพอใช้มากที่สุดทั้งรอบแรกและรอบสองของการศึกษา เท่ากับ 38.7% และ 54.4% ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาการควบคุมโรคด้านมอัสของเกษตรกรเมื่อแรกเข้าสำรวจกับการติดตามผลพบว่า มีการเปลี่ยนแปลงที่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงลักษณะเดียว คือล้างทำความสะอาดตัวโคที่เปลี่ยนแปลงในทางลดลง คือมาตรฐานการปฏิบัติลดลงจากเดิมจากการตรวจเยี่ยมฟาร์มครั้งแรก แต่การปล่อยให้โคแห้ง และปริมาณโซมาติกเซลล์เฉลี่ยต่อเดือนดีขึ้น ขั้นตอนการปฏิบัติรีดนมอื่นๆ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงจากรอบแรก ถึงแม้โซมาติกเซลล์เฉลี่ยจะลดลงแต่ปริมาณสูงสุดในแต่ละเดือนก็สูงเกิน $1,000 \times 10^3$ เซลล์/มล. จากการศึกษาพบว่าฟาร์มที่มีโซมาติกเซลล์สูงมีการจัดการรีดนมไม่ถูกต้องและไม่ปฏิบัติในบางขั้นตอน เช่น ไม่ทำความสะอาดตัวโคและคอกรีดก่อนรีดนม ไม่ใช้คลอรีน ไม่จุ่มหัวนมก่อนและหลังรีดนม และต้องให้ความสำคัญในการรักษาความสะอาดของเครื่องรีดและอุปกรณ์รีดนมหลังจากรีดเสร็จต้องรีบล้าง และทุก 10 วันควรล้างด้วยกรดเพื่อล้างคราบน้ำนม

การเกิดด้านมอัสแบบแสดงอาการจากการศึกษาพบว่าเกษตรกรมีความรู้ความเข้าใจต่อการสังเกตและการรักษาเป็นอย่างดี ส่วนการอัสแบบไม่แสดงอาการเกษตรกรยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทั้งที่การอัสแบบแสดงอาการทำให้เกิดความเสียหายต่อการผลิตน้ำนมมาก เนื่องจากเกษตรกรไม่ทราบว่าโคเป็นจึงไม่มีการรักษาทำให้แพร่กระจายเชื้อโรคได้เร็ว แต่ก็มีวิธีการตรวจด้านมอัสแบบไม่แสดงอาการที่สะดวกและต้นทุนน้อยสามารถทำการตรวจได้ในฟาร์ม คือ การตรวจด้วยซีเอ็มที ปัญหาที่ตามมาคือการดูแลการตรวจที่เกษตรกรยังมีความชำนาญน้อย ดังนั้นเกษตรกรควรให้ความสำคัญต่อวิธีการป้องกันและควบคุมโรคด้านมอัสให้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนม

1. เกษตรกรต้องทำความสะอาดทั้งตัวโครีคนมและอุปกรณ์รีคนมตามขั้นตอนการปฏิบัติที่ถูกต้อง เพื่อลดเชื้อจุลินทรีย์ที่ก่อโรคเต้านมอักเสบ
2. ตรวจน้ำนมด้วยน้ำยาซีเอ็มทีในฟาร์มอย่างน้อยสัปดาห์ละครั้ง เพื่อการเกิดโรคเต้านมอักเสบแบบไม่แสดงอาการ แต่ทั้งนี้เกษตรกรต้องมีความชำนาญในการในดูผลซีเอ็มที
3. เมื่อพบโคเป็นโรคเต้านมอักเสบต้องมีการจัดการให้ถูกวิธี เพื่อไม่ให้แพร่กระจายสู่โคตัวอื่น
4. เกษตรกรต้องทำการบันทึกประวัติโคภายในฟาร์ม

ข้อเสนอแนะสำหรับสหกรณ์โคนม

1. ให้ความรู้เกี่ยวกับโรคเต้านมอักเสบทั้งการรักษาและการป้องกันโรค เพื่อลดการเกิดโรค
2. ให้ความรู้เกี่ยวกับการดูผลการตรวจซีเอ็มที เนื่องจากเกษตรกรจะสังเกตเห็นเมื่ออยู่ในคะแนน 2-3 แล้ว
3. อาจจำเป็นต้องมีบริการทำความสะอาดระบบเครื่องรีคนม เช่น ท่อลม เนื่องจากเกษตรกรขาดประสบการณ์ ขาดแรงงาน และปฏิบัติไม่ถูกวิธี